

ביאור נשגב של רבינו החתם סופר

הוויכוח בין אברהם לשרה קמח או סולת שתי דרכים בלימוד התורה לישראל

ועליה יתפרש קמח סולת כפשוטו, והשניה דבר ה' זו הלכה, שלימד דעת את אורחיו. והנה מצינו (נדריים לח.) שהקב"ה לא מסר פלפול התורה אלא למשה רבינו ע"ה, והוא נהג בה טובת עין ומסרה לישראל".

כלומר מתחילה ביקש הקב"ה למסור את כוח הפלפול רק למשה ולא לישראל, ואילו משה רבינו החליט לנהוג טובת עין ולמסור את כוח הפלפול לישראל, וצריך ביאור מה היה הוויכוח כביכול בין הקב"ה למשה אם למסור כוח הפלפול לישראל. ומבאר ה"חתם סופר" טעמו ונימוקו של הקב"ה שביקש למסור לישראל הלכה ברורה:

"והנה רצה הקב"ה שימסור לישראל הלכה ברורה, מנופה בשלוש עשרה נפה כמות שהיא, מבלי שיצטרך לפלפל עד שיבוא אל האמת, מילפותא פלונית או מהיקש פלוני, אמנם משה רבינו ע"ה רצה לזכות את ישראל גם במצוה ההיא כי רבה היא, ועל ידיה הולכים ממדרגה למדרגה ולא יעמוד במקום אחד.

אמנם מצד אחד נראה יותר טובה במה שרצה ה', שלא ימסר להם הפלפול רק הלכה ברורה כמות שהיא, כדי שלא יתערב בה שקר ח"ו על ידי סברת אנושית. וזה בעצמה היה פלפולו של אברהם אבינו ע"ה עם שרה הגדולה בנביאה יותר ממנו, הוא אמר לתת לפניו סולת מנופה, הסברא המחודשת ממנו [כלומר מסקנת הלכה] מבלי שילמדם אופן העיון, ואיך ידעו לחדש לבנות ולסתור על מנת לבנות.

אמנם היא אמרה קמח ינתן לפניו, וילמדם להוציא ממנו סולת נקיה. וזה נראה ח"ו כצרת עין מאמנו שרה, שלא להודיעם מיד הסברה נכונה, אמנם הפסוק מפארה על זה ואמר (משלי לא כז) צופיה הליכות ביתה,

עוד ראוי להתבונן במה שגילו לנו חכמינו ז"ל, כי בזכות מצות הכנסת אורחים שקיים אברהם בשלושת המלאכים, השתיק הקב"ה את המלאכים שקטרו על מתן תורה לישראל, כמבואר במדרש (שמו"ר כח א) על הכתוב הנאמר במתן תורה (שמות יט ג):

"ומושה עלה אל האלקים, הדא הוא דכתיב (תהלים סח יט) עלית למרום שבית שבי... באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו".

וצריך ביאור: (א) מה שאמר הקב"ה למלאכים: "אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו", וכי משום שאכלו אצלו הם חייבים לוותר על תשוקתם הגדולה לקבל את התורה. (ב) איך עלתה בדעת המלאכים לפגוע במשה, האם לא ידעו שמשה עלה למרום רק משום שכך צוה הקב"ה, ומי הוא זה אשר יעז לפגוע בשליחו הנאמן של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

פלפול התורה הוא "קמח" הלכה ברורה הוא "סולת"

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שמצינו רעיון נשגב במשנתו הטהורה של רבינו ה"חתם סופר", שכתב לבאר בדרך עבודה הוויכוח שהיה בין אברהם לשרה, אם לתת לאורחים לחם אפוי מקמח כשיטת שרה או לחם אפוי מסולת כשיטת אברהם, והנה הדברים ב"דרשות חתם סופר" (חלק ב דף תג טור א ד"ה פיה) בלשון קדשו:

"ידוע כי הכנסת אורחים של אברהם אבינו ע"ה היתה בשני דברים, אחד באכילה גופנית

בפרשתנו פרשת וירא בין הדברים שאמר אברהם אבינו לשלושת המלאכים ששלח הקב"ה להתארח אצלו (יח ה): "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו כי על כן עברתם על עבדכם, ויאמרו כן תעשה כאשר דברת, וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עוגות".

שנינו על כך בגמרא (ב"מ פז.): "כתיב קמח וכתוב סולת, אמר רבי יצחק, מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האישה". ופירש רש"י: "היא אמרה קמח והוא סולת". כלומר שרה אמרה לתת לאורחים "קמח" שאינו מבורר ונקי כל כך, ואילו אברהם אמר לתת להם "סולת" שהוא מנופה ומבורר, ומזה מוכח כי אשה עיניה צרה באורחים, שהרי שרה לא רצתה להכין סולת כי אם קמח.

אולם כל לומד תורה ישכיל ויבין מה שיש לתמוה על כך, הלא מצינו שהקב"ה אמר לאברהם (בראשית כא יב): "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה". ופירש רש"י: "בקול רוח הקודש שבה, למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות". הנה כי כן איך יעלה על הדעת לומר על שרה אמנו שעיניה צרה באורחים, ולא קיבלה אותם בסבר פנים יפות כמו שקיבלם אברהם.

זאת ועוד, הלא מבואר במדרש תנחומא (פרשת חיי שרה אות ד) כי אברהם אבינו הספיד את שרה אמנו בפסוקים של (משלי לא י): "אשת חיל מי ימצא", ודרשו שם הפסוקים (שם שם יט): "ידיה שלחה בכישור, שהיתה נותנת מאכל לעוברים ושבים, כפה פרשה לעני, שהיתה נותנת צדקות ומלבשת ערומים". הרי שאברהם שיבח אותה על מדת הכנסת אורחים, ואיך אפשר לומר עליה שעיניה היתה צרה באורחים.

**גמרא: שרה אמרה לתת לאורחים לחם מקמח ואברהם אמר מסולת:
"מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים"**

**פלא גדול איך אפשר לומר על שרה אמנו,
שהיתה גדולה נבואה מאברהם, שצרה עיניה באורחים**

**חתם סופר: אברהם אמר שצריך ללמד את האורחים תורה
שהיא בבחינת "סולת" שהן הלכות ברורות**

**שרה אמרה שצריך ללמדם תורה בבחינת קמח שאינו מבורר,
כדי שיעמלו בתורה לברר את ההלכה**

סג: "מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל".

וביאר ה"טורי זהב" (או"ח סימן מז ס"ק א) ענין זה בלשון קדשו: "שהתורה אינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה, כמו שכתב [רש"י] על (ויקרא כו ג) בחקותי תלכו, על מנת שתהיו עמלים בתורה, מה שאין כן באותם שלומדים דברי תורה מתוך עונג ואינם יגיעים בה אין התורה מתקיימת אצלם".

יומתק לפרש בזה מאמר התנא רבי אלעזר בן עזריה (אבות פ"ג מ"ז): "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח". רמז לנו בכך כי אם לא יעמול אדם בתורה בבחינת "קמח", להתעמק בתוך הסוגיה כדי לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, אלא יקבל את כל הלכות הברורות מוכן ומזומן בבחינת "סולת" בלי עמל ויגיעה, כי אז "אין תורה" לא יוכל לזכות בתורה שהרי: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה". ומזה נשכיל להבין כי "אם אין תורה", אם רואה אדם שלא נתקיימה התורה בידו, הרי זה סימן "אין קמח", שלא עמל ולא נתייגע על התורה בבחינת "קמח".

חשבתי דרכי לפרש בזה מה ששאלו המלאכים את אברהם (בראשית יח ט): "ויאמרו אליו איה שרה אשתך, ויאמר הנה באהל". וצריך ביאור מה ראו המלאכים על ככה לשאול את אברהם על מקום שרה. וכבר עמדו על כך חכמינו ז"ל באמרם (ב"מ פז): "יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, אלא מאי באהל כדי לחבבה על בעלה".

לישראל כוח הפלפול שבתורה כי אם הלכה ברורה, ואילו משה רבינו הכריע בניגוד לדעת זו ומסר את הפלפול לישראל. אבל התשובה על כך ברורה, שכבר מתחילה ביקש הקב"ה למסור את ההכרעה בידי משה הרועה הנאמן של ישראל, שיכריע ויכוון לדעת המקום שבאמת רצה בכך.

משל למה הדבר דומה, לרב שהוא מבקש לחדד ולבחון את תלמידו, לכן הוא אומר לו איזה רעיון שאינו לאמיתתה של תורה, כדי לראות אם ישכיל להבין שיש כאן טעות. וכבר מצינו בגמרא (ברכות לג): כי רבה אמר לאביי דבר שאינו נכון להלכה, ואביי אכן העיר לו על כך, ומסיים הגמרא: "ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי", וכן היה אצל הקב"ה עם משה רבינו בענין כוח הפלפול של תורה.

וכן מצינו בחטא העגל שאמר הקב"ה למשה (שמות לב י): "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול", אולם בתוך דבריו רמז לו כי רצונו שיתפלל על ישראל כמו שפירש רש"י: "ועתה הניחה לי, עדיין לא שמענו שהתפלל משה עליהם, והוא אומר הניחה לי, אלא כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם לא יכלם".

"אם אין קמח אין תורה"

היוצא לנו מכל זה כי בסופו של דבר הוכרע הוויכוח כשיטת שרה אמנו ומשה רבינו, שראוי לתת לישראל את התורה בבחינת "קמח" שההלכה עדיין אינה מבוררת, כדי שיהיו עמלים בתורה בפלפול ובעיון עד שיזכו לברר את ההלכה בבחינת "סולת". והנה הטעם שצריך דוקא עמל בתורה בדרך פלפול ועיון, יש ללמוד ממה ששינונו בגמרא (ברכות

שהיתה צופה ומביט טוב יותר ללמוד להם הליכות, להלך ממדרגה למדרגה, ולחם עצלות לא תאכל, כי זהו לחם עצלות לומר ההלכה כמות שהיא בלי בירור כלל, הגם שהיא ברורה מכל מקום עצלות היא".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי אותו וויכוח כביכול שהיה בין הקב"ה למשה רבינו במתן תורה, שהקב"ה רצה למסור לישראל רק הלכה ברורה, כדי שלא יערבו בעסק התורה סברות אנושיות שיש בהן לפעמים שקר, ולכן נתן את כוח הפלפול שבתורה רק למשה, ואילו משה רבינו הבין כי הפלפול והעיון נחוץ מאד לאיש ישראל כדי שיעמול בתורה.

וויכוח זה היה גם בין אברהם אבינו לשרה אמנו, אברהם הלך בשיטת הקב"ה שיותר טוב ללמד את ישראל הלכה ברורה בבחינת סולת נקיה, ואילו שרה הלכה בשיטת משה רבינו, שיותר טוב לתת לישראל את התורה בבחינת קמח בלי בירור הלכה, כדי שהם יפלפלו בתורה עד שיזכו לברר את ההלכה לאמיתתה של תורה.

ההכרעה כשיטת שרה: "ולחם עצלות לא תאכל"

והנה בהכרעת הוויכוח בין אברהם לשרה משמע מדברי ה"חתם סופר", כי בסופו של דבר היתה ההכרעה כשרה אמנו לתת לאורחים תורה שהיא בבחינת קמח, שהרי גם משה רבינו הכריע כן כאשר מסר את כוח פלפול התורה לישראל והסכים עמו הקב"ה. זאת ועוד, שהרי אברהם עצמו בהספידו את שרה שיבח אותה על שיטתה באמריו: "צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל".

ויש להוסיף עוד שהרי אברהם אבינו נביא היה, כמו שאמר הקב"ה לאבימלך (בראשית כ ז): "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא". אם כן בודאי ידע נבואה שעתידי הקב"ה לומר לו: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", כי הוא היה טפל נבואה לשרה, לכן קיבל גם עתה את דעתה למסור לאורחים קמח של תורה, כדי שהם יבררו את ההלכה בכוח הפלפול שבתורה.

וראוי להעיר אף כי דבר זה פשוט הוא, כי לכאורה יש מקום לבעל דין לשאול, איך אפשר לומר שהקב"ה לא רצה למסור

הנה מאחר שאי אפשר להגיע לחקר האמת בלעדיו, הרי הן חלק בלתי נפרד מן האמת.

מענתה הרווחנו להבין את הכרעת משה רבינו למסור כוח הפלפול לישראל, כדי שהם יבררו בעמלה של תורה את ההלכה לאמיתה של תורה, כי הן אמת שעל ידי זה יוכלו לטעות בסברות שקריות, אולם מאחר שאי אפשר להגיע לחקר האמת בלעדיו הרי הכל נחשב כחטיבה אחת של אמת.

מפלפול התורה שאינו אמת נעשה אור מקיף לנשמה

ועתה בא וראה מה שמצאתי בענין זה ב"דרשות חתם סופר" (חלק ב דף תג טור ב ד"ה מהרי שלש סאים) דברים נפלאים ונוראים, שמצוה לפרסם אצל כל לומדי תורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי מפלפול שאינו לאמיתה של תורה נעשה לבוש של אור מקיף לנשמה, והנה הדברים על הפסוק בפרשתנו בלשון קדשו בתוספת ביאור בסוגריים:

"כתיב (שיר השירים ד יא) נופת תיטופנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח לבנון. לפרש בקיצור, כי התלמיד חכם הנקרא כלה כידוע, יטופו שפתותיו הלכה ברורה בלי גמגום ותערובת, שזהו בבחינת נופת שאין בו תערובת כלל.

ואמנם יהיה מחודד ומשונין גם כן... שיודע לטהר השרץ בפלפולו, וזה הוא בחינת דבש המהפך כל הבא לתוכו [אפילו את רגלי הדבורים] לדבש. ואמר אף על פי ששפתותיך תיטופנה נופת ההלכות ברורות, מכל מקום לא תמנע מהלוח בעומק הפלפול והעיון המכונה דבש וחלב.

וידוע מספר הזוהר שממנו [מפלפול שאינו לאמיתה של תורה] נעשה חלוקא דרבנן לעתיד לבוא. והענין כי מה שהוא רק על דרך פלפול ואינו אמיתה של תורה, אינו מתאחד ממש עם הנשמה [כאור התורה שהוא לאמיתו], רק על דרך אור מקיף בבחינת חלוקא דרבנן וכתנות אור. וידוע כי היגיעה רבה בפלפול דאורייתא מכפר עוונות ומסלק הפסולת יותר מן הקרבנות, ועל כן אמר על זה וריח שלמותיך היינו חלוקא הנ"ל, הוא כריח לבנון שהוא תואר לבית המקדש המלבין עוונותיהם של ישראל.

חתם סופר: מהעסק בפלפול שאינו לאמיתה של תורה נעשה אור מקיף על הנשמה בבחינת חלוקא דרבנן

"איה שרה אשתך", מדוע היא רוצה נתינת תורה בבחינת קמח, ויאמר הנה באהל", כדי שיקיימו ישראל: "אדם כי ימות באהל"

המלאכים שהם בבחינת "עומדים" לא קיבלו את התורה, כי אין בכוחם לברר הלכות שלא היה ברור להם

עיניה של שרה היתה צרה רק באורחים המלאכים, כי ידעה בנבואה שהם עתידיים לקטרג על ישראל במתן תורה

ויש לתמוה שהרי בסופו של דבר הכריע משה רבינו והסכים הקב"ה עמו, למסור לישראל את הכוח של פלפול התורה, כדי שהם יעמלו בתורה בבחינת "קמח", עד שיבררו את ההלכה לאמיתה של תורה בבחינת "סולת", הנה כי כן צריך ביאור איך פותרים את החשש הגדול: "שלא יתערב בה שקר ח"ו על ידי סברת אנושית".

ונראה לבאר הענין בהקדם לבאר דברי נעים זמירות ישראל (תהלים פה יב): "אמת מארץ תצמח". וצריך ביאור להבין ענין האמת שצומחת מן הארץ. ויש לומר הביאור בזה, כי כאשר אדם זורע זרע באדמה כדי להצמיח תבואות ופירות, הרי הוא צריך תחילה לחרוש את האדמה ולהרטיב אותה במים, ואחר כך צריך לסקל מן האדמה את כל הקוצים והחוחים, כי רק אז יעלה ויצמח כגן רטוב צמח טוב הראוי לאכילה.

כן אי אפשר לבשר ודם קרוץ מחומר להגיע לחקר האמת, רק על ידי שמתייגע תחילה לחקור ולשקול כל צדדי הסברות לכאן ולכאן, ובהמשך הדרך יטעה כמה פעמים בסברות שאינן נכונות, עד שיאיר הקב"ה את עיניו לראות את נקודת האמת, כמו שדרשו בגמרא (גיטין מג.) על הכתוב (ישעיה גו): "והמכשלה הזאת תחת ידיך - אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן".

וזהו פירוש הכתוב: "אמת מארץ תצמח" - האמת מתגלה רק בבחינת הצמיחה מן הארץ, על ידי ברור וסילוק כל הקוצים שהם הסברות שאינן אמיתיות. נמצא לפי זה כי כל הסברות שאדם מעלה בדרכו להגיע לנקודת האמת, למרות שחלקן אינן סברות אמיתיות,

אך לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי המלאכים ידעו על הוויכוח שהיה בין אברהם לשרה, אם להכין לאורחים תורה שהיא בבחינת "סולת" או תורה שהיא בבחינת "קמח", וכאשר ראו שאברהם נכנע לרצונה והכין להם לחם של קמח, שאלו אותו: "איה שרה אשתך", לא התכוונו לשאול איה המקום שהיא נמצאת בו, אלא "איה שרה" - מהי דעתה ושיטתה ברצונה להכין תורה שהיא בבחינת "קמח", הלא עדיף יותר להכין לאורחים "סולת" שהיא הלכה ברורה.

על כך השיב להם אברהם: "הנה באהל" - מה שבחרה לתת תורה שהיא בבחינת "קמח", הוא כדי שיקיימו ישראל מקרא שכתוב: "אדם כי ימות באהל" - שימותו עצמם "באהלה" של תורה, לעמול ולהתייגע עד שיזכו לברר את הקמח ולעשות ממנו סולת נקיה. [ויש להוסיף פרפרת: קמ"ח סל"ת כפי שכתוב בתורה סלת חסר ו' בגימטריא אברהם יצחק יעקב, רמז כי כל השלשה אבות הסכימו לדרך זו להנחיל בניהם עד עולם].

אי אפשר לברר דברי תורה: "אלא אם כן נכשל בהן"

בדרך זו במסילה נעלה ליישב מה שהבאנו בשם ה"חתם סופר" בלשון קדשו: "והנה רצה הקב"ה שימסור לישראל הלכה ברורה, מנופה בשלוש עשרי נפה כמות שהיא, מבלי שיצטרך לפלפל עד שיבוא אל האמת... אמנם מצד אחד נראה יותר טובה כמה שרצה ה', שלא ימסר להם הפלפול רק הלכה ברורה כמות שהיא, כדי שלא יתערב בה שקר ח"ו על ידי סברת אנושית".

עיני שרה צרה באורחים המלאכים שביקשו לקבל את התורה

בדרך המלך נלך לבאר בזה דברי חכמים וחיידותם: "כתיב קמח וכתוב סולת, אמר רבי יצחק, מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש". ופירש רש"י: "היא אמרה קמח והוא סולת". והפליאה עצומה איך יעלה על הדעת לומר על שרה אמנו שהיתה עיניה צרה באורחים.

אך לפי האמור יש לומר רעיון חדש, על פי מה שלמדנו מדברי ה"חתם סופר", כי מה שאמרה שרה שצריך לתת לאורחים לחם העשוי מקמח ולא מסולת, היתה כוונתה שצריך ללמד תורה לאורחים שהיא בבחינת "קמח", כדי שהם יצטרכו לעמול בתורה ולברר את ההלכה עד שיהיה בבחינת "סולת" נקיה.

ויש להוסיף על דבריו הקדושים, כי שרה אמנו שהיתה גדולה בנבואה מאברהם אבינו, ידעה בנבואה שהקב"ה שלח את המלאכים אליהם, כדי לעשות בזה הכנה לקראת קבלת התורה שלא יוכלו לקטרג שהם רוצים לקבל את התורה, ומזה השכיחה להבין שאי אפשר לדחות טענתם רק אם נתינת התורה תהיה בבחינת "קמח", שאז אין ביכולתם לעלות ממדרגתם לברר ההלכות שאינן מבוארות, אבל אם תינתן התורה בבחינת "סולת" ברורה, הלא הם יבואו בטענה שהם מסוגלים יותר להבין את ההלכה הברורה.

מעתה יאירו עינינו להבין דברי חכמים אשר טמנו בדבריהם רעיון נשגב זה באמרם: "כתיב קמח וכתוב סולת, אמר רבי יצחק, מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש". אין הכוונה ח"ו שהיתה עיניה צרה בהכנסת אורחים, אלא רמזו בזה שהיתה עיניה צרה באורחים המלאכים, כי ראתה בנבואה שהם עתידים לקטרג על מתן תורה לישראל.

לכן נתחכמה לומר לאברהם שאסור לתת להם "סולת" שהיא הלכה ברורה, כי אז הרי הם יקטרגו שיותר ראוי לתת להם את התורה, אלא יותר טוב ללמד אותם תורה שהיא בבחינת "קמח" שאיננו מבורר, וצריך לעמול כדי לברר את ההלכה הברורה, ועל ידי זה שוב לא יוכלו לבקש מהקב"ה שיתן להם את התורה, כמו שהקב"ה אכן אמר להם: "אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו".

השמים בלי שום ספיקות ופלפולים, לכן באו בטענה שראוי לתת להם את התורה, מאחר שהם מסוגלים להבין את התורה בצורה יותר עמוקה וברורה מבני אדם.

אולם אם היו יודעים שהקב"ה נותן את התורה לישראל רק בבחינת "קמח" שעדיין אינו מבורר, אלא שהחובה מוטלת על ישראל לעמול בתורה כדי לברר כל הספיקות ולברר את ההלכות לאמיתה של תורה, כי אז היו גם הם מבינים שאינם מסוגלים לקבל את התורה, שהרי המלאכים הם בבחינת "עומדים" - שעומדים תמיד באותה מדרגה שנבראו בה, ואינם יכולים להתעלות להבין מה שלא הבינו בשעת בריאתם.

וראיה לדבר ממה שאמר הנביא (זכריה ג ז): "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". ופירש בש"ה הקדוש (מסכת חולין נר מצוה אות ז בהג"ה): "מהלכים הן בני אדם שאינם נולדים בשלימות, רק צריך להיות מהלך משלימות לשלימות, והמלאכים נקראים עומדים, שמתחילת יצירתם הם בשלימות האחרון עומדים במעמדם". נמצא לפי זה כי על ידי נתינת התורה בבחינת "קמח", שעדיין צריך לעמול כדי לברר את ההלכה בבחינת "סולת", אין המלאכים מסוגלים לקבל את התורה.

הנה כי כן כאשר ראו המלאכים שהקב"ה נתן את כוח הפלפול למשה ולא לישראל, כדי שיקבלו ישראל את התורה מוכן ומזומן בהלכות ברורות, ולא יצטרכו להוסיף סברות אנושיות שאפשר לטעות בהן, אולם משה נהג טובת עין ומסר כוח הפלפול לישראל כדי שיעמלו בתורה, ביקשו לפגוע במשה כי חשבו בטעות ששינה מרצון ה', ועל ידי זה גרם להם שלא יוכלו לקבל את התורה.

לכן נתחכם הקב"ה לצייר קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, כדי להודיע להם בכך כי משה רבינו לא שינה ח"ו מרצון ה', אלא אדרבה זכה לכוון דעתו לדעת המקום. וזהו שאמר למלאכים: "אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו". כלומר הלא באותה שעה שביקרתי אצל אברהם ביום השלישי למילתו, שלחתי אתכם לאכול אצלו לחם של "קמח" כהכרעת שרה, כי הסכמתי עם דעתה שצריך לתת את התורה בבחינת "קמח", אם כן איך אתם לא מתביישים לבקש את התורה, הלא אין בידכם הכוח לברר הלכות שאינן ברורות כל צרכן.

נמצינו למדים מדברי ה"חתם סופר" דברים נוראים, אשר רק גדול בתורה ורבה של ישראל כמוהו מוסמך לומר כן, כי מלימוד שהוא לאמיתה של תורה נעשה אור שמתאחד ממש עם הנשמה בקשר אמיץ בל ימוט, אבל פלפול שאינו לאמיתה של תורה אינו מתקשר ממש עם הנשמה, אלא נעשה ממנו לבוש של אור מקיף בבחינת "חלוקא דרבנן" לנשמה, כי כמו שהלבוש מקיף על גוף האדם מבחוץ, כן פלפול התורה שאינו לאמיתה נעשה ממנו לבוש של אור מקיף לנשמה.

ומוסיף ה"חתם סופר" עוד חידוש גדול בענין פלפול שאינו לאמיתה של תורה: "כי היגיעה רבה בפלפול דאורייתא מכפר עוונות ומסלק הפסולת יותר מן הקרבנות", ומפרש בזה מקרא שכתוב: "וריא שלמותיך כריח לבנון", כלומר הריח של פלפול התורה אשר ממנו נעשה אור מקיף בבחינה שמלה לנשמה, הנה הוא כריח לבנון - כריח בית המקדש המלבין עוונותיהם של ישראל.

הנה כי כן לא נפלאה היא להבין מה שהכריע משה רבינו, למסור את כוח הפלפול שנתן לו הקב"ה לישראל, כדי שיצטרכו לעמול בתורה לברר את ההלכות לאמיתה של תורה, ולא חשש שמא יטעו בסברות שאינן אמיתיות, כי מאחר שהתכלית היא כדי לבוא לחקר האמת הרי נעשה מהם אור מקיף לנשמה, והעמל והיגיעה מכפר על עוונותיהם של ישראל.

לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו"

מעתה ירווח לבנו להבין מאמר המדרש כשעלה משה למרום לקבל את התורה: "באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו". ושאלנו מדוע ביקשו המלאכים לפגוע במשה שהיה שליח של הקב"ה לקבל את התורה לישראל. זאת ועוד, וכי משום שאכלו אצל אברהם הם חייבים לוותר על תשוקתם לקבל את התורה.

אך לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי המלאכים ביקשו לקבל את התורה, רק משום שחשבו לקבל את התורה בבחינת "סולת", שכל הדברים ברורים ומאירים מן